

Politiets etterretningsstyrte arbeid mot ruspåvirket kjøring

En empirisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPGAVE03)

Politihøgskolen

2023

Kand.nr. 218 og 219

Antall ord: 9893

Sammendrag

I denne oppgaven har vi undersøkt hvordan politiet jobber for å forebygge og avdekke ruspåvirket kjøring i trafikken, ved bruk av etterretningsstyrt politiarbeid. Vi har også undersøkt hvilke muligheter og utfordringer som foreligger for å effektivt få begrenset denne kriminalitetsutfordringen. For å få svart ut problemstillingen, har vi gjennomført en empirisk kvalitativ undersøkelse ved å intervjuer seks informanter som jobber med dette til daglig.

Tallet på ruspåvirkede førere som er anmeldt øker for hvert år, men det er fortsatt veldig mange mørketall. Våre undersøkelser får frem at politiet har veldig begrensede ressurser til å jobbe mot nettopp dette, og at etterretningsstyrt politiarbeid kan være en veldig effektiv måte å få luket ut ruspåvirkede førere fra trafikken. Vi får også frem at det er en forståelse om at dette arbeidet i stor grad avviker fra politiets hovedstrategi, som er å forebygge kriminalitet før den skjer. Det blir satt større fokus på å avdekke ruspåvirkede førere mens de kjører, som fremtidig skal kunne gi bedre muligheter til å forebygge.

Selv om det er mange muligheter, er det også mange utfordringer i dette arbeidet, som det blir satt søkelys på i oppgaven.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Kapittel 1 Introduksjon	3
1.1 <i>Begrunnelse for relevans</i>	4
1.2 <i>Avgrensning</i>	4
1.3 <i>Faglig tilnærming</i>	5
1.3.1 Ruskjøringsbegrepet, promillegrensen for alkohol og andre stoffer	5
1.3.2 Etterretningsstyrt politiarbeid som metode i det kunnskapsbaserte politiarbeidet	6
1.4 <i>Tidligere forskning</i>	7
1.5 <i>Oppgavens struktur</i>	8
Kapittel 2 Metode	8
2.1 <i>Metodisk tilnærming</i>	8
2.2 <i>Fremgangsmåte</i>	9
2.2.1 Valg av informanter	9
2.2.2 Intervjuguide.....	10
2.3 <i>Godkjenning fra NSD</i>	11
2.4 <i>Intervjuenes kvalitet</i>	11
2.4.1 Validitet	11
2.4.2 Reliabilitet.....	12
2.4.3 Etiske betraktninger	13
2.5 <i>Analyse av datamateriale</i>	13
2.6 <i>For forståelse</i>	13
Kapittel 3 Resultat og diskusjon	15
3.1 <i>Videreformidling av etterretning</i>	15
3.1.1 Indicia.....	15
3.1.2 «Taskforce».....	16
3.2 <i>Bruken av etterretning ute i operativ tjeneste</i>	17
3.2.1 Uttevlgelse av mål.....	18
3.2.2 Hvordan etterretningsstyrt politiarbeid måler seg opp mot «tradisjonelt politiarbeid»	21
3.2.3 Hjelpemidler til å huske etterretning.....	22
3.2.4 Gode nok ressurser og kompetanse?	25
3.2.5 Proaktivt eller reaktivt – forebygge eller avdekke?.....	28
Kapittel 4 Avslutning	31
Litteraturliste	33
Vedlegg	36
<i>Vedlegg 1 – Godkjenning fra Norsk Senter for Forskningsdata</i>	36
<i>Vedlegg 2 – Informasjonsskriv</i>	38
<i>Vedlegg 3 - Intervjuguide</i>	40

Kapittel 1 Introduksjon

De fleste norske borgere, og for så vidt borgere i andre land også, er på en eller annen måte involvert i trafikkbildet. Man kan være enten førere eller passasjer av et kjøretøy, man kan sykle, sitte på bussen eller ta turen til fots. I den sammenheng er man veldig utsatt dersom bilførere velger å ikke ha oppmerksomheten rettet på veien, eller at føreren er påvirket av rusmidler som svekker oppmerksomhetsnivået og reaksjonsevnen.

Gjennom vår praksis i B2 opplevde vi mange ulykker hvor rus var en overveiende årsak, og fikk et innblikk i hvor omfattende ruskjøringsproblematikken er i dag. På politiets nettsider om rus og ruskontroll, oppgir politiet at det blir kjørt omtrent 140.000 turer i ruspåvirkning hver eneste dag. Dette kan være i enten alkoholrus, narkotikarus, eller medikamentrus (Politiet, u.å.c). Dette blir da omregnet til 51,1 millioner turer hvert eneste år.

I Utrykningspolitiet sin tilstandsanalyse for 2023 viser det at det ble anmeldt 9754 tilfeller av ruspåvirket kjøring i 2021 (Utrykningspolitiet og Politidirektoratet, 2022, s. 32). Dette er altså kun 0,019% av alle turene som politiet beregner blir gjennomført årlig.

Av totalt 80 drepte i trafikken i 2021, var ruspåvirkning en medvirkende faktor i 14 av disse dødsulykkene. 5 i alkoholrus, 1 i blandingsrus og 8 i rus annet enn alkohol (Utrykningspolitiet og Politidirektoratet, 2022). Dette kan altså være narkotika og medikamenter. Det er første gang noensinne at andre rusmidler har gått forbi alkohol i medvirkende årsak til dødsulykker.

Ruskjøring er et økende og omfattende problem som negativt påvirker uskyldige borgere, og vi opplevde gjennom praksisen at ressursene og kapasiteten til å både forebygge og avdekke denne formen for kriminalitet er begrenset. Det er derfor viktig å jobbe mest mulig effektivt, og bruke de ressursene man faktisk har på best mulig måte. Politiet skal jobbe kunnskapsbasert, og en form for kunnskapsbasert arbeid som er veldig aktuelt for ruskjøring, er etterretningsstyrt politiarbeid. I vår oppgave ønsker vi derfor å få belyst mer om hvordan politiet arbeider mot ruspåvirket kjøring, og hvordan dette kan effektiviseres gjennom etterretningsstyrt politiarbeid. Problemstillingen vi har kommet fram til er følgende:

«Hvordan kan etterretningsstyrt politiarbeid anvendes for å forebygge og avdekke ruspåvirket kjøring?»

1.1 Begrunnelse for relevans

Politiet har en viktig samfunnsrolle som blant annet blir beskrevet i politilovens §1 om ansvar og mål:

«Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig» (Politiloven, 1995, §1).

Oppgaven vår ser direkte på hvordan politiet kan forebygge og håndheve lovbrudd i form av ruspåvirket kjøring, som da er en viktig del av oppgavene til politiet.

Samferdselsdepartementet beskriver i Nasjonal Transportplan 2022-2023 at de har en visjon om null drepte eller skadde i trafikken (nullvisjonen) innen 2050 (Samferdselsdepartementet, 2020-2021, s. 14). Politiet har en del forpliktelser i forbindelse med dette, som blir beskrevet i Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei 2022-2025 (Statens Vegvesen et al., 2022).

Her blir det blant annet nevnt at «Politiets kontrollvirksomhet [...] er avgjørende for trafikksikkerheten på norske veier» (Statens Vegvesen et al., 2022, s. 34).

Under punkt 7.2 i tiltaksplanen om tiltak mot ruspåvirket kjøring, blir det nevnt at «Politiet vil i planperioden også fokusere på kunnskapsbaserte og målrettede kontroller for å avdekke førere som kjører ruspåvirket» (Statens Vegvesen et al., 2022, s. 48).

Dette er et eksempel på at ruskjøring er et problemområde som skal prioriteres av politiets trafikksikkerhetsarbeid, blant annet med kunnskapsbasert kontroller.

1.2 Avgrensning

For å best mulig kunne svare ut oppgaven utover dens omfang, er vi nødt til å avgrense oppgaven noe.

Som nevnt er ruskjøring et veldig stort tema, og et arbeid som dekkes av både flere seksjoner og flere etater. Det er mange måter man kan jobbe mot dette, både i og utenfor politiet.

Vi har derfor valgt å avgrense oppgaven ved å kun sette søkelys på hvordan det operative politiet kan benytte etterretningsstyrte metoder for å forebygge og avdekke ruskjøring.

Vi vil også legge hovedfokus på hvordan allerede eksisterende etterretning blir brukt blant polititjenestepersoner på operativt nivå, og legge mindre vekt på hvordan etterretningsseksjonen arbeider med innhenting av opplysningene.

1.3 Faglig tilnærming

1.3.1 Ruskjøringsbegrepet, promillegrensen for alkohol og andre stoffer

Når en motorvogn føres av en som er påvirket av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel, anses dette som ruspåvirket kjøring etter vegtrafikklovens §22 (Vegtrafikkloven, 1965). Etter denne lov er det ruspåvirket kjøring når man er påvirket av alkohol, narkotiske stoffer og/eller legemidler. I Norge regnes man som påvirket dersom man overstiger grensene for alkohol og stoffer fastsatt av lov. For alkohol regnes man som påvirket dersom alkoholkonsentrasjonen i blodet overstiger 0,2 promille eller har en alkoholmengde i kroppen som kan føre til så stor alkoholkonsentrasjon i blodet, eller har større alkoholkonsentrasjon i utåndingsluften enn 0,1 milligram per liter luft. For narkotiske stoffer og legemidler regnes man som påvirket dersom konsentrasjonen i blodet overstiger grensene fastsatt i forskrift hjemlet i lov, eller at man har en mengde med slike stoffer som kan føre til så stor konsentrasjon av stoffet i blodet. For legemidler gjelder ikke dette alle tilfeller hvor overskridelsen skyldes legemidler inntatt i henhold til gjeldende forskrivning fra lege eller tannlege (Vegtrafikkloven, 1965).

Norge var i 1912 et av de første landene i verden som innførte en lov mot å kjøre i påvirket tilstand. Den første grensen for alkoholkonsentrasjon i blodet for førere av motorvogn kom i Norge i 1936, og ble satt til 0,5 i promille. Videre i 2001 ble promillegrensen i Norge redusert til 0,2 i promille (Olsen, 2020).

For narkotiske stoffer og legemidler er det fastsatt straffbarhetsgrense for 28 stoffer. Straffbarhetsgrensen tilsvarende det samme som for alkohol, altså 0,2 promille. Det er også fastsatt straffeutmålingsgrenser for 24 av de 28 stoffene, som forteller hvor stor straffen blir dersom man blir tatt mens man kjører med ulovlig mengde av disse stoffene i blodet (Oslo Universitetssykehus, 2022).

1.3.2 Etterretningsstyrt politiarbeid som metode i det kunnskapsbaserte politiarbeidet

Kunnskapsbasert politiarbeid defineres i Finstad (2000, s. 22):

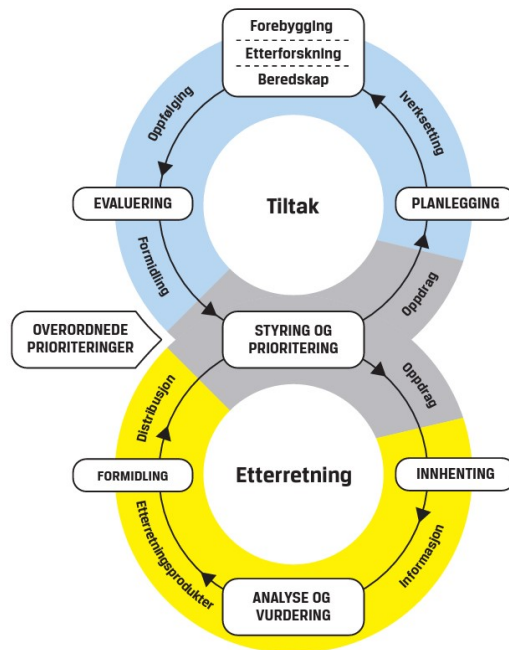
«Kunnskapsbasert politiarbeid blir i norsk politi beskrevet som systematisk og metodisk innhenting av relevant informasjon og kunnskap som analyseres med formålet å kunne treffe strategiske og operative beslutninger om forebyggende og bekjempende tiltak. Det ligger i kunnskapsbasert politiarbeid en forventning om at politiet skal forholde seg aktivt til og anvende andre typer kunnskap enn sin egen erfaringsbaserte»

En metode innen det kunnskapsbaserte politiarbeidet er å bruke etterretningsstyrt politiarbeid. Etterretningsstyrt politiarbeid som arbeidsform innebærer blant annet å systematisk innhente etterretningsinformasjon (Barstad & Glasø, 2021, ss. 43-44). I etterretningsdoktrinen for politiet (Politidirektoratet, 2020a, s. 18) defineres etterretning:

«Etterretning er en styrt prosess, bestående av systematisk innsamling, analyse og vurdering av informasjon om personer, grupper og fenomener for å danne grunnlag for beslutning.»

Et etterretningsprodukt gir ikke et fullstendig bilde av virkeligheten, men satt inn i kontekst vil det gi bedre innsikt og forståelse av den. Det vil derfor danne grunnlag for beslutninger og redusere usikkerhetsmomenter i prosessen (Politidirektoratet, 2020a).

Etterretning kan deles inn i tre hovedkategorier: Grunnleggende etterretning, løpende etterretning og måletterretning. Kategorien som er relevant for etterretning i vår oppgave er måletterretning. Måletterretning går ut på etterretning som gir beslutningsstøtte om hvilke mål som bør prioriteres, når og hvor. Anbefalingene som fungerer som beslutningsstøtte bygger på vurderinger av etterretningen av målets sårbarhet og relative viktighet (Politidirektoratet, 2020a).

Figur hentet fra etterretningsdoktrinen for politiet (Politidirektoratet, 2020a, s. 52).

Etterretning er en prosess hvor det innhentes informasjon for mer kunnskap om et prioritert utfordringsområde for å skape beslutningsstøtte. Over er en figur av etterretningsdoktrinen som visualiserer etterretningsprosessen i sammenheng med tiltak. Sammenhengen mellom etterretning og tiltak er knyttet sammen av ledelsesutøvelsen gjennom styring og prioriteringer. Etterretningshjulet som illustreres i den gule sirkelen skal gi beslutningsstøtte for strategiske, operasjonelle og taktiske tiltak. Det er lederen som har ansvar for iverksettelsen av tiltak som illustreres i den blå sirkelen (Politidirektoratet, 2020a).

1.4 Tidligere forskning

I starten av forskningsprosjektet var det først planlagt å skrive en litteraturstudie. Dette viste seg å bli utfordrende på grunn av manglende litteratur innenfor feltet vi skulle skrive om. Det ble da bestemt å heller samle inn vår egen empiri gjennom en kvalitativ undersøkelse.

Det finnes mye litteratur og forskning på ruskjøringsfenomenet og politiets arbeid mot ruspåvirket kjøring. Det finnes også noe om etterretningsstyrt politiarbeid, men dette er ganske begrenset siden begrepet «etterretningsstyrt» har blitt benyttet i senere år. Det finnes derimot minimalt til ingen forskning eller litteratur om etterretningsstyrt politiarbeid sett opp mot ruskjøring.

1.5 Oppgavens struktur

Støren (2013) sier at «en vitenskapelig artikkel skal ha en fast og gjennomtenkt struktur, slik at resultater av forskningen lett kan gjøres kjent for fagfolk og andre» (Støren, 2013, s. 15).

Oppgaven er derfor skrevet i henhold til IMRaD-strukturen, som er en internasjonal struktur. Det inneholder altså introduksjon, metode, resultat og diskusjon – samt. en avslutning.

I kapittel 2 om metode velger vi å nevne vår metodiske tilnærming, litt om fremgangsmåte i forskningsprosjektet vårt, og litt om intervjuenes kvalitet – herunder validitet, reliabilitet og etiske betraktninger.

Kapittel 3 er analyse- og drøftingskapittelet, hvor vi går gjennom funnene som er gjort gjennom intervjuene som er gjort og drøfter dette opp mot faglitteratur, samt. ser på muligheter og utfordringer med etterretningsstyrt politiarbeid mot ruspåvirket kjøring.

Kapittel 4, avslutningen, er en kort oppsummering av funnene som er gjort. Avslutningsvis vil det også ligge litteraturliste og vedlegg.

Kapittel 2 Metode

2.1 Metodisk tilnærming

Vi har valgt å bruke Vilhelm Aubert (Aubert, 1985, s. 196) sin definisjon av metode, som er sitert i Dalland (2020, s. 53):

“En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder.”

For å undersøke vår problemstilling har vi valgt å gjøre en kvalitativ intervjuundersøkelse. Med andre ord vil vår forskning i hoveddel basere seg på innsamlet data fra informanter vi har intervjuet. Dette skal vi diskutere opp mot annen relevant faglitteratur. Vi hadde i utgangspunktet en plan om å skrive en litteraturstudie hvor vi skulle bruke fagfellesvurderte

forskningsartikler for å undersøke problemstillingen vår, men da vi ikke fant tilstrekkelig god litteratur på dette området ble disse planene endret. Metodikken vi til slutt falt på er derfor godt egnet opp mot vår problemstilling ettersom svarene vi søker er hos informantene vi har valgt ut. I arbeidet med å velge ut intervjuobjekter måtte vi tenke ut hvem som vi mente kunne være aktuelle å intervju og som satt med kunnskapen som kan være med å belyse vår problemstilling. I den prosessen har vi derfor gjort et strategisk utvalg av intervjuobjekter (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2021, s. 58).

Valget på å bruke en kvalitativ intervjuundersøkelse fremfor en litteraturstudie ble gjort på bakgrunn av pragmatiske hensyn. Som nevnt tidligere fantes det ikke tilstrekkelig god litteratur for å bruke en litteraturstudie som vår metodikk. Da de praktiske forholdene var bedre for en kvalitativ intervjuundersøkelse, ble dette et naturlig valg for oss (Tjora, 2021).

Kvale og Brinkmann (2015) sin karakterisering av det kvalitative forskningsintervjuet, som er sitert i Johannessen et al. (2021, s. 105), er at det er en samtale med en struktur og et formål, og det egner seg godt når vi ønsker å studere meninger, holdninger og erfaringer. Et viktig formål i kvalitativ metode er å oppnå en grundig og systematisk forståelse av hvordan mennesker opplever noe (Olsvik, 2014, s. 99). Gjennom intervjuene ønsket vi derfor å gå i dybden på intervjuobjektens meninger, holdninger og erfaringer opp mot vår problemstilling. I kvantitativ metode produserer man meningsfullt tallmateriale om menneskelige og sosiale forhold (Nyeng, 2012, s. 79). Å bruke kvantitativ metode er ikke relevant i vår oppgave da vi ikke er interessert i hva et antall personer mener. Det vi er interessert i er innholdet i svarene vi får. Det er ikke dataen i seg selv som skiller kvalitativ metode fra kvantitativ forskning, men måten de er samlet inn på for å oppnå ulike kunnskapsmål (Nyeng, 2012, s. 72). Målet for svarene vi får er å få «mye om lite», fremfor lite om mye eller mange (Nyeng, 2012, s. 73).

2.2 Fremgangsmåte

2.2.1 Valg av informanter

Til intervjuene valgte vi oss ut seks personer som er ansatt i politiet som vi løpet av praksisåret erfarte at på forskjellige måter jobbet med tematikken i vår problemstilling. Alle informantene er ansatt i samme politidistrikt. Vi valgte informanter med ulik

erfaringsbakgrunn i håp om å få belyst problemstillingen vår fra flere perspektiver, som ansiennitet, erfaring fra ulike avdelinger/seksjoner og erfaring med temaet i oppgaven. Grunnet lange avstander og begrenset med tid, ble kun to av intervjuene utført med fysisk oppmøte. De resterende fire ble foretatt gjennom digitale videointervju. Vi opplevde at forskjellene ved fysiske intervju sammenlignet med digitale intervju var at kontaktetableringsfasen var mye enklere og tok lengre tid i de fysiske intervjuene. I de digitale intervjuene ble det ikke satt av like mye tid til kontaktetablering før vi startet med selve intervjuet. Vi opplevde derimot ikke at dette påvirket kvaliteten i intervjuene. Det vi opplevde som var negativt med å ha digitale intervju sammenlignet med fysiske var at tekniske problemer som lyd og innimellom dårlige internettforbindelser gjorde at intervjuene mistet litt flyt. Det opplevdes også som mer naturlig å vise et aktivt lyttende kroppsspråk i de fysiske intervjuene.

Tabell – oversikt over informantene:

	Stilling	Avdeling/seksjon
Informant 1	Politibetjent	Orden/Patrolje
Informant 2	Politiførstebetjent - Avsnittsleder	Orden/Patrolje
Informant 3	Politibetjent	Orden/Patrolje
Informant 4	Politibetjent - Tango ¹	Trafikkseksjonen
Informant 5	Politibetjent - etterretningsbil m/ANPR	Utrykningspolitiet
Informant 6	Politioverbetjent - fagansvarlig	Nettpatroljen / Politiets Tilstedeværelse på Internett

2.2.2 Intervjuguide

Før vi startet intervjuene utarbeidet vi en intervjuguide. Intervjuguiden ble laget slik at den skulle være identisk for alle informantene. Intervjuguiden fikk etter første intervju tillagt et par spørsmål etter innspill fra første informant. Intervjuguiden som er vedlagt i oppgaven er derfor lik den som ble brukt de resterende fem intervjuene. Vi valgte å ha delvis strukturerte intervjuer. Det vil si at intervjuene har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt, men at man kan bevege seg fram og tilbake mellom spørsmål, tema og rekkefølge ut ifra hva som passet basert på informantenes svar (Johannessen, Tuft, & Christoffersen, 2021, s. 108). Som

et resultat av å bruke delvis strukturerte intervjuer ble også oppfølgingsspørsmålene i de ulike intervjuene forskjellige. Informantene hadde ulike nivå av dybdekunnskap og erfaringer innen de ulike temaene som kom opp i intervjuene. Oppfølgingsspørsmål som ble stilt var derfor varierende basert på hva som kom frem i hvert enkelt intervju. Vi opplevde at å gjøre det på denne måten ble intervjuene mer som uformelle samtaler og at det ble bedre flyt i intervjuene med utdypende svar.

Før vi kunne starte å intervju utformet vi et informasjonsskriv i samarbeid med vår veileder. Informasjonsskrivet ble sendt til alle informantene i forkant av intervjuet. I informasjonsskrivet ble informantene informert om formålet med undersøkelsen, våre plikter rundt behandling av deres personvern og rettighetene deres knyttet til deltagelse i studien. Alt dette var jamfør kravene som stilles av NESH, De nasjonale forskningsetiske komiteene. Informasjonsskrivet ligger vedlagt i oppgaven. Alle informantene skrev under på informasjonsskrivet og samtykket derfor til å være med i undersøkelsen.

2.3 Godkjenning fra NSD

For å kunne samle inn data gjennom kvalitative intervju, var vi også nødt til å behandle personopplysninger. Prosjektet ble derfor meldt til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) den 08.11.2022. Godkjennelse ble gitt av NSD den 04.12.2022, se vedlegg 1.

2.4 Intervjuenes kvalitet

2.4.1 Validitet

Validitet innebærer at man virkelig undersøker det man vil undersøke, og ingenting annet. (Thurén, 2009, s. 32). Det går altså ut på om dataene som samles inn og analyseres faktisk måler det de skal måle. En annen viktig side ved validitet er at alle sider ved problemstillingen blir belyst.

Det finnes flere ulike typer validitet, hvor man deler mellom intern og ekstern validitet (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016, ss. 232-233). Intern validitet er mest aktuell når det kommer til kvantitative studier, hvis forskningen belyser sammenhengen mellom innsamlingen av data og fenomenet som studeres. Det er ikke aktuelt i vårt tilfelle. Innenfor

de kvalitative undersøkelsene, som vår forskning har basert seg på, har det en indre validitet hvis man faktisk undersøker det man skal undersøke i forskningen. Dette har vi sikret gjennom en godt utarbeidet intervjuguide, som hjelper oss med å belyse alle sider av problemstillingen ved å stille de riktige spørsmålene. Det er derimot bare intervjuet 6 personer fra samme politidistrikt i undersøkelsen, så disse informantene kan ikke svare for hele politiet i Norge.

Ekstern validitet handler derimot om i hvilken grad forskningsresultatene kan generaliseres til lignende situasjoner (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016, s. 233). Siden problemstillingen og spørsmålene som blir stilt er veldig rettet mot politiet og politiets arbeid, er de fleste funnene lite overførbare til andre beslektede fenomener.

2.4.2 Reliabilitet

Reliabilitet handler i bunn og grunn om pålitelighet. Dette innebærer blant annet at målingene er korrekt utført (Thurén, 2009, s. 31). Alt fra innsamlingsprosessen og til analysen av dataene. Vurderingen av reliabilitet ved kvalitative forskningsprosjekt kan derimot være vanskelig.

Ved en kvantitativ studie kunne man benyttet seg av test-retest-reliabilitet (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016, s. 231), altså å gjennomføre samme spørreundersøkelse på nytt etter det har gått noe tid, og se om det er samme resultater som fremkommer. Dette er vanskelig i en kvalitativ studie, som vår, siden intervjuene bare er delvis strukturerte. Man ville da ikke nødvendigvis fått samme resultater om man hadde gjort det på nytt. Det er en risiko vi har vært nødt til å ta, og vi har reflektert oss frem til at fordelene med delvis strukturerte intervjuer overveier ulempene, som for eksempel risikoen når det kommer til reliabilitet.

Det er flere ting som mulig kan påvirke reliabiliteten i slike delvis strukturerte intervju. Dette kan være så enkelt som kommunikasjonsproblemer, for eksempel at informanten misforstår noe vi sier, eller at det rett og slett er skrevet feil under transkribering av intervjuene (Dalland, 2020). For å begrense slike potensielle feilkilder, ble alle sitat brukt i oppgaven sendt til godkjenning hos informantene, vi benyttet mange åpne spørsmål fremfor ledende spørsmål, og transkriberingene ble kryssjekket mellom oss to studenter for å sjekke at det ikke har blitt skrevet noe feil.

2.4.3 Etiske betraktninger

Når man bedriver forskning er det også viktig å vurdere de etiske betraktningene, altså forskningsetikken. Forskningsetikk består av et sett grunnleggende normer som er utviklet over tid og forankret i det internasjonale forskerfelleskapet. Vår forskning må følge sannhetsnormen. Det går ut på at vår forskning skal være sannhetssøkende, sannhetsforpliktende, redelig og ærlig, som en forutsetning for forskningens kvalitet og pålitelighet. Vi må også ta hensyn til de personene som inngår og deltar i vår forskning. Det vil si at vi må respektere deres menneskeverd og ta hensyn til deres integritet, sikkerhet og velferd. Det kom fram et tydelig informert samtykke om deltagelse i vår forskning for deltakerne (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021). Som politistudenter stilles det krav til hva som forventes av oss både internt i yrket, men også fra samfunnet generelt. I vår forskning må vi derfor også ta hensyn til politiets yrkesetikk. Vi må være bevist på at våre holdninger samsvarer med de verdier som forbindes med politiyrket, og at vi gjennom integritet klarer å tilpasse oss de etiske standardene som kreves i en slik forskningsoppgave (Nilstad, 2005).

2.5 Analyse av datamateriale

Analysemodellen vi har fulgt i denne oppgaven er basert på Braun & Clarke (2006) sin tematiske analyse. Denne er basert på 6 steg; at vi skal gjøre oss kjent med datamaterialet, lage de første kodene, lete etter tema, gå gjennom temaene kritisk, å gi temaene navn og til slutt skrive diskusjonskapittelet. Helga Eggebø (2020) har også skildret en metode som er basert på den tematiske analysen, som hun kaller kollektiv kvalitativ analyse. Denne er delt opp i 4 deler, men går i stor grad ut på det samme som Braun & Clarke sin modell, så vi har brukt en kombinasjon av disse.

Temaene vi kom frem til i analysen ble fungerende som overskrifter i diskusjonsdelen som kommer i kapittel 3.

2.6 Forforståelse

Før vi går i gang med diskusjon av funnene gjort i våre intervjuer, er vi nødt til å si noen ord om vår egen forforståelse. Alle personer er forskjellige, og det vil da være naturlig at enhver forsker vil kunne tolke datamateriale på forskjellige måter, noe som kan resultere i forskjellige resultater. Det vil også være aktuelt her.

Olsvik (2014, s. 111) sier at forforståelse er den oppfatningen du bringer med deg til det materialet du skal tolke. Man kan altså ha flere oppfatninger av samme tema, basert på hva man tidligere har erfart, opplevd, lest eller hørt.

I vårt praksisår, opplevde vi begge at ruspåvirket kjøring var et omfattende problem. Dette var mye på grunn av at det var et felt vi jobbet mye med. Andre studenter vi har snakket med opplevde at det var et mindre problem. Vi har intervjuet polititjenestepersoner fra forskjellige avdelinger, som jobber spesifikt opp mot å avdekke og forebygge ruskjøring. De jobber på samme måte som det vi gjorde i løpet av praksisåret, og vi hadde derfor en forestilling om hvordan politiet benyttet etterretningsstyrt politiarbeid opp mot denne kriminalitetsutfordringen. Dette førte til at vi hadde sett for oss hvilke svar vi kom til å få gjennom intervjuene. Hermeneutikken sier at «man har lett for å danne oss generelle oppfatninger, eller teorier, basert på våre egne konkrete erfaringer» (Barstad & Glasø, 2021, s. 25). Det er derfor viktig å være oppmerksom på vår egen forforståelse, og i størst mulig grad forsøke å distansere oss fra den i forskningen, for å lage plass til andre forståelser og perspektiver. Slik kan man få en dypere forståelse for et fenomen (Barstad & Glasø, 2021).

Vi ville ikke «styre» oss frem til et svar som vi ønsket oss, men vi ønsket intervjuobjektene subjektive mening om problemstillingen, og stilte da mange åpne spørsmål. Forforståelsen vår var også noe vi hadde fokus på når vi analyserte intervjuenes innhold, og vi lette etter både svar som talte for og mot vår forforståelse.

Et forskningsintervju er i stor grad ganske likt et avhør, og i avhør blir det satt et enormt fokus på å ikke gå i bekreftelsesfella. En bekreftelsestendens er at man legger mer merke til eller foretrekker informasjon som bekrefter eksisterende oppfatninger eller tanker (Bjerknes & Fahsing, 2018, s. 94). Dette var altså noe vi hele tiden måtte tenke på for å få mest mulig korrekt informasjon, fremfor informasjonen vi foretrakk å få basert på vår forforståelse.

Kapittel 3 Resultat og diskusjon

I de neste underkapitlene skal vi diskutere hva vi fant i våre intervjuanalyser. Det er blitt delt inn i to tema. I det første temaet diskuterer vi videreformidling av mottatt og innhentet etterretning opp mot ruskjøring. I det andre temaet diskuterer vi hvordan etterretningen kan anvendes operativt opp mot ruskjøring for å avdekke og forebygge. Vi diskuterer også muligheter og utfordringer med bruk av etterretning for å avdekke ruskjøring, og hvordan dette kan effektiviseres i hvert steg.

3.1 Videreformidling av etterretning

Politiet mottar daglig tips gjennom egen tipsportal på politiets nettsider, gjennom Nettpatruljen (Politiet, u.å.b), og ellers ute i tjeneste. I tillegg er det flere tjenestepersoner som jobber med informantbehandling og aktiv innhenting av etterretningsinformasjon. Denne etterretningen må kontrolleres og valideres før den blir videreformidlet ut til tjenestepersonene, men av praktiske årsaker vil ikke denne prosessen bli nøye omtalt i oppgaven.

I dette kapittelet skal vi se på hva som skjer med etterretningsinformasjon om ruskjøring etter at den er validert og hvordan den videreformidles ut i til andre som har behov for denne informasjonen. Vi skal også komme inn på muligheter og utfordringer rundt hvordan det gjøres ut ifra det som kom frem i intervjuene.

3.1.1 Indicia

I Bjerknæs & Fahsing (2018, s. 423) står det at «Indicia er et nasjonalt etterretningsregister». Formålet med Indicia står i politiregisterforskriften §47-1, og sier at formålet er å behandle informasjon for å forebygge kriminalitet, å avdekke og å stanse lovbrudd og ivareta den enkeltes sikkerhet (Politiregisterforskriften, 2013). For at etterretningsinformasjon om ruskjøring skal kunne være med å gi grunnlag for beslutningsstøtte for videre tiltak er det nødt til å videreformidles til de politibetjentene som skal ta de operative beslutningene. Informant 5 forklarte hvordan hun videreformidler informasjon som omhandler ruskjøring:

«Vi skriver tips i Indicia på det. [...] En PO-melding er lite informativ i forhold til en melding i Indicia. Og der kan alle bli flinkere. Vi skriver alltid i Indicia etter at vi tar

noen for ruskjøring. Hvis det ligger et tips på at de kjører i rus, så kommenterer vi det. Er de ikke omhandlet, så skriver vi alltid tips.»

Informant 5 forklarer her hvordan Indicia brukes som en plattform for videreformidling av etterretningsinformasjon om mennesker som de har tatt for ruskjøring. Hun sier også at flere kan bli flinkere på å skrive informasjon i Indicia. Handegård og Berg (2020) sier i sin studie at etterretningsproduktet i stor grad bygger på Indicia, men at indiciainformasjonen er mangelfull da det er for få som registrerer det de vet. Informant 6 stiller seg litt kritisk til hvordan videreformidling av etterretningsinformasjon utføres og hvordan det samles:

«Det burde vært et eller annet håndfast etterretningsprodukt hver uke, sånn at det blir 'vær så god, her er de personene'. Og én person burde hatt det ansvaret å samle alt fra nettpatruljen, trafikkseksjonen, UP, patrulje osv. [...] Nå blir det veldig personavhengig opp mot om hen er flink til å gå i Indicia og oppdatere seg.»

Informant 6 er altså kritisk til hvordan dagens system med Indicia krever at den enkelte politibetjenten selv må ta initiativet til å oppdatere seg i Indicia, noe som kan føre til at etterretningen ikke når frem dit den skal. Det er interne normer til hvordan politiet skal utføre sitt arbeid. Granér sier i sin doktorgradsavhandling at med begrepet yrkeskultur menes kollektivt forankrete betydninger og verdier i hvordan man ser på seg selv i sin yrkesgruppe, på omverdenen og arbeidet. Ut ifra dette innebærer det også blant annet hvilket normer som gjelder om hvordan arbeidet skal gjøres (Granér, 2004, s. 42). Ut ifra hva informant 6 fortalte i intervjuet kan det se ut som at det ikke er et kollektivt syn på det å jevnlig oppdatere seg i Indicia.

3.1.2 «Taskforce»

Det kom fram informasjon fra noen av våre informanter om en lokal egeninitiert gruppe som hadde blitt opprettet hvor målet var å jobbe hovedsakelig inn mot kriminalitetsområdet ruskjøring. Informant 3 forklarte hva «taskforce» er:

«Taskforce er en gruppechat på Signal¹ for de som jobber i mitt stasjonsdistrikt, som jeg har laget. Hvor også UP og de som egentlig er på veien og interessert kan være med. Formålet er hovedsakelig å ta ruskjørere.»

På Signal sine egne hjemmesider beskriver de appen som en app med toppmoderne ende-til-ende-kryptering som sørger for sikre samtaler. De skriver også at hverken dem eller noen andre kan lese meldingene dine eller høre på telefonsamtalene dine (Signal, 2023).

Informant 3 nevnte noe om dette når han ble utfordret på om det er noen etiske dilemmaer med «taskforce»:

«Det mest etiske er at vi bruker en ekstern plattform gjennom Signal. Nå driver politiet og lager en egen plattform hvor politiet eier serverne, men siden Signal er kryptert skal det være umulig for andre å komme seg inn på den chatten hvor vi deler sensitiv informasjon som fødselsnummer og slike ting. Men ellers er det ikke noe forskjell på dette og det å lage ett prosjekt i Indicia.»

Alt som skrives i Signal skal være kryptert og umulig for andre enn dem som er med i chatten å lese, men når det ikke er politiet som eier produktet kan dette muligens være problematisk. Spørsmålet er egentlig om det er lov for politiet å bruke en ekstern plattform som Signal til å formidle informasjon internt i politiet? På politiets egne nettsider har de ramset opp noen av registrene hvor politiet behandler personopplysninger. Hvilke registre og andre systemer reguleres av politiregisterloven og politiregisterforskriften (Politiet, u.å.a). Det å bruke en app som Signal til å dele personopplysninger er et brudd på politiregisterloven, da Signal ikke er hjemlet som et av politiets systemer i denne lov (Politiregisterloven, 2010).

3.2 Bruken av etterretning ute i operativ tjeneste

Til nå har vi nevnt litt om hvordan etterretning blir innhentet og videreformidlet – i tillegg til hvilke fordeler og ulemper dette fører med seg.

Når denne prosessen er over, må vi flytte oss over til selve bruken av etterretning for å kunne gjøre noe med kriminalitetsutfordringen vi står ovenfor. Gjennom intervjuene som er

---

¹ En kryptert kommunikasjonsapp.

gjennomført, virker det som at det er en noenlunde enighet blant informantene om hvordan politiet jobber etterretningsstyrt mot ruskjøring, uavhengig av hvilken stilling informanten har. Det er også enighet blant flere av informantene om hvilke muligheter og utfordringer som oppstår ved nettopp dette – bruk av etterretning til å avdekke ruskjøring. Disse resultatene skal vi diskutere i de neste underkapitlene.

3.2.1 Utvelgelse av mål

Tidligere i oppgaven har vi nevnt dette med kunnskapsbasert politiarbeid, og begrepet følger med oss gjennom hele oppgaven. Politiet skal altså, etter Liv Finstad sin definisjon, jobbe målrettet med forebyggende og bekjempende tiltak basert på etterretning som foreligger (Finstad, 2000). En måte flere av informantene opplever at politiet gjør dette i dag, er ved å utvelge seg et felles «mål» eller «objekt». Et objekt er altså en person det foreligger etterretning på at kan drive med ruspåvirket kjøring, som man jobber målrettet mot å få stanset. Informant 3 forklarer hvordan han velger ut et objekt hver vakt:

«Jeg plukker ut da. Jeg ser i Indicia, hvor jeg får mye av informasjonen min fra. Hvis du får vite om noen som kjører ruset, så er det å kartlegge hvor hen bor, hvilken bil hen har og når de kjører på døgnet. Så er det å ta dem da. De fleste forlater jo huset sitt i løpet av et døgn. Fordelen med her jeg jobber er at det er så mye dårlig vær at de fleste kjører dit de skal. Jeg bruker etterretningen veldig konkret, jeg er ikke noe tilhenger av å sitte på informasjon som man ikke bruker. Så jeg prøver å plukke ut de som jeg mener er mest sannsynlig for å klare å fange i løpet av vakta»

Videre kommer informanten med et eksempel:

«For eksempel en person det stod tips om i Indicia på at han bruker mye narkotika, kjører mye bil og kjører hit og dit. Da ble han valgt ut som et objekt som vi videreformidlet i en gruppe vi kaller 'Taskforce', og vi kjørte ut der han mest sannsynlig kunne velge å kjøre og stilte oss opp. Vi stilte oss opp midt på dagen, var der i 30-40 minutter og så kom han kjørende forbi ruset."»

«Taskforce» er tidligere nevnt i oppgaven, og ble startet av informant 3. Fordelen med denne er at man enkelt kan spre informasjon om nye «objekter» til mange andre polititjenestepersoner i distriktet med samme interessefelt, altså interessen for å fange

ruspåvirkede førere. Gruppen er frivillig å bli med i, og er preget av medlemmer som synes ruspåvirket kjøring er et spennende felt. Det har på en måte blitt en egen yrkeskultur. Granér (2004) forklarer at yrkeskultur er «en felles måte å oppfatte og vurdere virkeligheten, det egne arbeidet og seg selv som gruppe på, innen en yrkesgruppe eller deler av en yrkesgruppe. Ut fra disse oppfatningene og verdiene utvikler det seg allment aksepterte måter å utføre en oppgave på, samt felles normer for rett og galt» (Granér, 2014, s. 137). Ved å benytte seg av denne yrkeskulturen, og å formidle etterretningen kun til denne fremfor å sende i chatter for hele avsnittet, blir etterretningen faktisk sett, forstått og brukt – i stedet for å forsvinne i mengden. Man har da også en gruppe med felles interesse og et felles mål – nemlig å stanse ruspåvirket kjøring.

Informant 5 har et lignende eksempel på hvordan de kan bruke etterretning for å fange ruspåvirkede førere:

«UP kan jo sette opp en 'tilfeldig' promillekontroll på den strekningen som vedkommende kjører til jobb eller leverer i barnehage eller lignende. For oss med sivile biler kan vi også bare vente langs den mulige kjøreruten til bilen passerer oss, følge etter, stoppe bilen og kontrollere den»

Vegtrafikklovens §22a, 1. ledd nr. 4 sier at «Politiet kan ta alkotest og foreløpig test av om motorvognfører er påvirket av annet berusende eller bedøvende middel når [...] han er blitt stanset i trafikkontroll» (Vegtrafikkloven, 1965). Politiet kan altså stoppe og kontrollere hvem som helst for ruspåvirkning, når som helst, når man er fører av en motorvogn.

Når man velger ut kun én person som man har som mål å «fange», kan det derimot oppstå noen etiske dilemma. Det har i flere tilfeller blitt omtalt i media at politiet er anmeldt for personforfølgning, og at enkeltindivid føler seg krenket av at politiet alltid er i «hælene» deres selv om de føler seg uskyldige. Likebehandlingsprinsippet sier at alle skal behandles likt, for å unngå usaklig forskjellsbehandling. I tillegg er det stadfestet i blant annet Europeisk Menneskerettskonvensjon at enhver er uskyldig inntil skyld er bevist etter loven. Man kan da stille seg spørsmålet om det er etisk riktig å målrettet forsøke å «fange» en person som man kun har mottatt et tips på at kjører i ruspåvirket tilstand. Samtidig er ruspåvirket kjøring et stort problemområde, og om man følger pliktetikken så skal man ta tak i det lovbruddet som muligens finner sted uten hensyn til de etiske problemstillingene. Handlingsregelen i

pliktetikken er at du skal handle i samsvar med de allmenne reglene og prinsippene som gjelder for denne og alle lignende situasjoner (Heivoll & Aadland, 2018, s. 76).

Informant 2 som er avsnittsleder på patruljeseksjonen, jobber også på samme måte for å fange ruskjørere, altså ved å utvelge seg et mål. Han blir utfordret på om han synes det finnes noen etiske problemstillinger ved at man målrettet tar kun en person og ikke retter seg inn mot alle i trafikken:

«Nei, jeg synes ikke det er et etisk dilemma i det hele tatt. For vi handler og tar avgjørelser ut fra informasjon vi sitter på [...]. Det er ikke en menneskerett å ha førerkort, men det er en plikt å holde seg edru mens man kjører så da må man få lov til å kontrollere det tenker jeg. Jeg synes ikke det er etisk problematisk i det hele tatt»

Informant 1 er derimot litt usikker på etikken rundt måten politiet jobber etterretningsstyrt og målrettet utvelger seg et mål, men mener at det uansett rettferdiggjøres når det er så høy treffprosent.

«Jeg skjønner at det å bli stoppet ekstremt mange ganger er kjipt, så det blir jo et etisk problem. Bilen er på en måte merket i våre systemer, men det kan være at vedkommende har sluttet eller at det er en annen som eier bilen som ikke har noe med dette å gjøre. Jeg ser problemstillingen. Jeg synes derimot det er kjempebra å jobbe målrettet. Det øker treffprosenten og så er det ikke da nødvendig å stoppe tante Olga i en trafikkontroll når du ser og vet at det ikke er noen ting der. Når du jobber målrettet øker treffprosenten veldig, som er positivt»

Et etisk dilemma er ofte preget av to eller flere løsninger som ikke er optimale. Heivoll og Aadland forklarer at den som har et etisk dilemma ønsker å velge den beste handlingen til situasjonen [...]. Svært ofte handler det etiske dilemmaet om valget mellom å følge høyverdige prinsipper, lover og regler – eller å gjør det som fører til det beste resultatet. (Heivoll & Aadland, 2018, s. 44). Dette kan vi knytte til informant 1 sin refleksjon over mulige etiske dilemma i politiarbeidet. Han forklarer altså at det er positive og negative ting med begge løsninger, men at det fører til best resultat og høyest treffprosent ved å stoppe biler basert på etterretning fremfor massekontroll av tilsynelatende uskyldige borgere.

3.2.2 Hvordan etterretningsstyrt politiarbeid måler seg opp mot «tradisjonelt politiarbeid»

Et annet tema som er høyaktuelt for vår problemstilling, er hvordan etterretningsstyrt politiarbeid måler seg opp mot «tradisjonelt politiarbeid». Er det faktisk en arbeidsmetode som politiet bør satse på, eller er det fallgruver og feilkilder som kan påvirke det negativt? Hva bør eventuelt endres, for at det skal være en optimal måte å jobbe på?

Informant 4 påpeker at man aldri må glemme det tradisjonelle politiarbeidet:

«[...] Samtidig må man ikke se seg blinde på etterretning. Vi må fortsatt ha stikkkontroller, for alle blir jo tatt en gang før man vet hvem de er. Det er alltid en første gang for alle andre også. [...] Man må aldri tenke at 'her er det blanke ark, her er det ingenting'. Selv om det ikke er noe, så kan det fortsatt være noe.»

En form for «tradisjonelt» politiarbeid er stikkprøver, massekontroll og bruk av blant annet politiblikket. I Liv Finstad sin bok «Politiblikket» forklarer hun at politiblikkets kjerne ser ut til å være interessen for det som ikke passer inn (Finstad, 2000, s. 91). Dette kan innenfor vårt tema handle om en vinglebil, en bil som kjører for fort eller andre avvik i trafikken utover det normale. Ved bruk av slike tradisjonelle metoder, får man kanskje fanget disse førstegangsforbryterne i større grad enn med etterretningsstyrt politiarbeid, hvor man heller kan bruke etterretningen til å forebygge fremtidige lovbrudd.

Informant 5, som jobber på Utrykningspolitiets etterretningsbil, avkrefter også at de kun jobber ut ifra etterretning som allerede foreligger, men aktivt bruker synet for å bestemme seg for hvem de ønsker å kontrollere:

«Mye går på trynefaktor. Veldig mye. Hvordan sjåføren sitter i bilen, hva de holder på med i bilen [...]. Veldig mye går også på hvordan de ser ut. Det er jo selvfølgelig veldig mange vi stanser fra etterretning, men ganske mange har ikke saker i det hele tatt.»

Hva de ser etter, og hvem de ønsker å kontrollere, går også ofte på det erfaringsbaserte:

«Politiblikket er en del av det kunnskapsbaserte. Vi har opparbeidet oss en 'konto' på hva som oftest gir utslag, og hva som ikke gir utslag.»

Det kan altså virke som at det er en felles enighet om at etterretningsstyrt politiarbeid kan være et godt hjelpemiddel som bør og skal brukes, men at det ikke må byttes ut med polititjenestepersonens erfaring og tradisjonelt politiarbeid. Liv Finstad forklarer i boken «Politiblikket» at det ligger i kunnskapsbasert politiarbeid en forventning om at politiet skal forholde seg aktivt til og anvende andre typer kunnskap enn sin egen erfaringsbaserte kunnskap (Finstad, 2000, s. 22). Et eksempel på dette kan være kunnskap man har tilegnet seg gjennom etterretning. Man skal altså forholde seg til og anvende denne formen for kunnskap, men ikke nødvendigvis bytte ut den tradisjonelle arbeidsmetoden.

En annen utfordring med etterretningsstyrt politiarbeid, er at det ofte krever personlig innsats å sette seg inn i kunnskapen og etterretningen som foreligger. Politiet er allerede veldig «fra oppdrag til oppdrag», og tiden man har til å lese seg opp på etterretning er begrenset. Hvis man først får tid til å bruke etterretningen, kan det også føre til at man «låser» seg til at man kun skal gå etter de kjøretøyene eller personene det foreligger tips på. Informant 6 nevner dette:

«Jo mer styrt ting blir, jo mer fjerner du ofte personlig initiativ, og individets egne kreative kraft til å finne nye ting eller nye problemstillinger – eller tenke nye personer og områder. Mange bør kanskje tøyles, og har fint av å ha litt strukturerte rammer og jobbe deretter, mens noen er kreative og klarer å finne nye ting å jobbe med uansett»

3.2.3 Hjelpemidler til å huske etterretning

Til nå har vi diskutert hvordan politiet velger seg ut et bestemt «mål» eller «objekt» per vakt, men det finnes jo mange hundre tips på mulige ruspåvirkede førere i Indicia. Hva hvis en av disse passerer politiet, uten at vi kjenner den igjen? Alle personer og kjennemerker på aktuelle biler som er nevnt i Indicia går det naturligvis ikke an å huske, så politiet er avhengig av hjelpemidler for å kunne kjenne igjen aktuelle biler.

Politiet har både hjelpemidler som krever personlig innsats for å innhente etterretning, men også automatiserte løsninger.

Det mest brukte manuelle hjelpemiddelet er registersøk. Dette kan gjøres via ens egen tjenestetelefon eller på datamaskin/nettbrett som er montert i mange patruljebiler.

Politisystemet som brukes ute i trafikken kalles «Agent 5.0», og muliggjør søk på kjøretøy

eller personer i flere databaser samtidig. Blant annet får man resultater fra PO-loggen², Indicia, Autosys³, BL⁴ og straffesaksregisteret. Man kan altså lett finne ut om kjøretøyet man søker på har vært innblandet i noen politioppdrag tidligere, om det foreligger informasjon på at bilen kan være aktuell for ruskjøring, om bileier har førerkort, eller om bilen ikke er blitt omregistrert etter eierskifte. Informant 5 nevner blant annet at manglende omregistrering av kjøretøy kan være grunn til å kontrollere for rus:

«Vi ser blant annet på om bilene vi søker opp har blitt omregistrert. Det er jo et slabadask tegn på en måte at man ikke har betalt omregistreringen. Vi ser også på hvem som har eid bilen før»

I forhold til registersøk, sier Bjerknes og Fahsing (2018) at man må utøve varsomhet: «Politiet må ha kunnskaper om hvordan informasjon fra registrene kan og bør brukes, være bevisst det som gjør informasjonen usikker, og sørge for alltid å kvalitetssikre opplysningene før de brukes. Det vil si at noen systemer har mer pålitelig informasjon enn andre» (Bjerknes & Fahsing, 2018, s. 417)

Ser vi på Indicia, er det eksempel på et system som både kan være veldig sikkert – og være veldig usikkert. Indicia er et system som kan påvirkes av subjektive meninger og følelser, da polititjenestepersonene selv er de som oftest legger inn etterretningsinformasjon der. Det er en mulighet å markere informasjonen med en bedømmelse av troverdighet på kilde og på informasjon, men igjen er dette kun tjenestepersonens subjektive oppfatning. Man må derfor være ekstra forsiktig når man bruker Indicia ute i operativ tjeneste. Det kan ha mange feilkilder, for eksempel på Indiciainformasjon som angår kjøretøy, så følger informasjonen kjøretøyet og ikke eieren. Dersom det da er registrert en ny eier på kjøretøyet, så ligger fortsatt den gamle informasjonen på kjøretøyet, og den nye uskyldige eieren risikerer å bli stanset mange ganger på grunn av noe den forrige eieren har gjort.

BL er et eksempel på et system som er mer pålitelig enn Indicia. Hvis man er domfelt for ruspåvirket kjøring, så er det avgjort ved dom og bevist utover enhver rimelig tvil at man har gjort det man er siktet for. Det er en streng strafferettslig bevisbyrde i domstolen, som gjør at

---

² System hvor politioppdrag loggføres.

³ Førerkort- og kjøretøyregister

⁴ Saksbehandlingssystem for alle straffesaker

ingen dømmes til straff uten sikre bevis. (Elden, 2022). Men også her følger dette kjøretøyet i politiets systemer, så det er viktig å kryssjekke at man ikke unødvendig stanser noen som kjøpte bilen for en uke siden.

En annen utfordring med slike manuelle registersøk, er at det er avhengig av tjenestepersonens vilje og interesse til å sitte og søke opp biler. Informant 5, som jobber på etterretningsbilen til Utrykningspolitiet sier:

«Hvis du har lyst til å avdekke ruskjøring, så er det greit å være to om det. Man bruker jo systemene når man søker på biler»

Videre kommer informanten med et eksempel på hvordan manuelle søk krever egen innsats:

«Jeg har selv opplevd at hvis jeg kjører med en makker som ikke har åpnet systemene engang, så er det sinnsykt frustrerende. Å liksom måtte krangle om at 'du må søke opp den bilen der', istedenfor at det skjer automatisk, sånn som det skjer med min nåværende makker»

Politiet, spesielt Utrykningspolitiet, har startet å ta i bruk ANPR.⁵, som er en forkortelse for automatisk skiltgjenkjenning. Dette er et eksempel på et automatisert system som søker opp alle bilskilt politibilen passerer, uten at tjenestepersonen trenger å manuelt sitte og søke opp kjennemerker. Politidirektoratet (POD) skrev i plan- og rammeskrivet sitt for 2018 at ANPR skal brukes i samtlige politidistrikt, og det omtales som et viktig og nyttig hjelpemiddel til å få avdekket og forebygget kriminalitet (Politidirektoratet, 2017, s. 10).

Måten dette fungerer, er at det er montert et kamera i vinduet til patruljebilen som klarer å lese alle kjøretøy sine skiltnummer. Dette blir da brukt til å søke opp i politiets registre, og man får nesten momentant opp et varsel dersom det er noen treff på kjøretøyet. For eksempel om det er Indicia-etterretning som foreligger på kjøretøyet, eller om det er bruksforbud på grunn av manglende EU-kontroll eller manglende omregistrering. Varselet lager lyd og kommer opp på en skjerm som er montert i bilen, med informasjon om hva som er «galt».

Informant 5 sier:

---

⁵ Automatic Number Plate Recognition

«Det er jo veldig mye informasjon i Indicia. Da er den automatiske nummerskiltleseren veldig hjelpsom for oss. Den gir blant annet treff fra Indicia, PO og om biler ikke er EU-godkjent eller omregistrert».

ANPR er ikke et system som automatisk sier at «her er det en bil med noe galt», men det gir et utgangspunkt for å ta en vurdering om kjøretøyet skal kontrolleres eller ikke. Som nevnt tidligere, kan det hende at Indicia-informasjonen er gammel og at det ikke lenger er aktuelt. Fordelen med ANPR er at den klarer å søke opp samtlige biler, og det er et veldig raskt system, sett opp mot manuelle registersøk som kanskje tar opp mot et minutt per kjøretøy. En ulempe er at ANPR-søkene ikke er like utfyllende som manuelle registersøk.

En kombinasjon av manuelle søk, og registersøk ved bruk av ANPR, er altså et effektivt hjelpemiddel for operativt politi, og det hjelper oss å utnytte ressursene man har på den mest effektive måten. Det er et hjelpemiddel, men ikke noe man kan erstatte med erfaring og «gammeldags» politiarbeid. Dette går litt inn i kapitlet om etterretningsstyrt politiarbeid vs. tradisjonelt politiarbeid som er omtalt i kapittel 3.2.2, altså at man ikke må se seg blinde på disse systemene. Selv om det ikke foreligger noe informasjon på bilene man søker opp, så er det alltid en første gang for noen.

3.2.4 Gode nok ressurser og kompetanse?

Selv om man har gode etterretningsopplysninger på en mulig ruskjører, så må politiet fortsatt kunne avdekke ruspåvirkning når man først velger å kontrollere denne mulige ruskjøreren. Dette enten ved egen kompetanse, eller ved bruk av hjelpemidler som kan avdekke rus. Klarer man ikke det, så er man på første steg igjen. Og for å kunne kontrollere dette, så må det være nok politiresurser til å ha tid til å jobbe med kriminalitetsområdet.

Det er en kollektiv forståelse blant informantene at det både er for lite politiresurser, og for lite kompetanse på feltet, i forhold til hva det burde være for å effektivt kunne bruke etterretningen til dets fulle potensiale.

Informant 3 forteller fra sine egne erfaringer etter nesten 6 år i tjeneste:

«Problemet er at vi er lite folk på jobb. Min påstand er at hvis du blir tatt for ruskjøring i Norge, så kjører du veldig ofte rusa. Sjansen for å bli tatt er enormt liten. Vi må kunne bruke de mulighetene vi har til å ta dem, men vi har ikke nok ressurser til å følge opp»

Informant 5, som kun jobber med avdekking av ruspåvirket kjøring gjennom Utrykningspolitiets sivile etterretningsbil, bekrefter det samme:

«Jeg tenker at det er alt for lite kapasitet. Bare det at vi på vår bil alene tok 186 rusførere på våre vakter i 2022, det er ganske sinnsykt og litt skremmende for å være helt ærlig. Dette er bare folk som vi alene har tatt på de dagene vi er på jobb. Tenk på de dagene vi ikke er på jobb. [...] Jeg synes det er alt for lite kapasitet til at lokalt politi, f.eks. vanlig patrulje, kan bruke tid på å kjøre ute og avdekke ruskjøring»

De få ressursene som er til rådighet er ofte oppdragsstyrt, og politiet må prioritere i en travel jobbhverdag. Det fører til at det lokale politiet ikke får tid til å jobbe etterretningsstyrt, selv om de har et ønske om det. Informant 4 nevner dette:

«Nå er det jo sånn på ordensavdelingen at det er nokså mye 'tut og kjør' fra oppdrag til oppdrag, så det er ikke alltid du får tid»

Informant 3 ble utfordret på hva han ville ha gjort for å effektivisere arbeidet mot ruspåvirket kjøring, hvis økonomien ikke var et tema:

«Det er å ha flere folk på patrulje og i UP. Hvis du ser på etterretningsbilen til UP her i distriktet, har de tatt over 180 rusførere i 2022. Det er mer enn hele mitt stasjonsdistrikt har klart til sammen. De har ANPR og er fritatt å kun jobbe målrettet med trafikk. Så flere slike biler tenker jeg er lurt»

Kompetanse blant tilgjengelige ressurser er også et viktig tema for å effektivt klare å avdekke en ruspåvirkning, når man først har stanset noen. I norsk politi i dag er det 3 hovedmetoder å avdekke ruspåvirkning; tegn og symptom⁶, alkometer⁷ og wipealyzer⁸.

Alkometer er noe de fleste har opplæring på, og bruker i det daglige. Tegn og symptom er det også mange som har kurs på, men dette er litt ferskvare, og det er ikke noe som er obligatorisk. Informant 3 forteller:

«Jeg tenker at de fleste er gode nok, men det er ikke takket være PHS i hvert fall. De klarte å fjerne tegn og symptom fra det obligatoriske pensumet. Så nå er tegn og symptom, rusfaget, noe man må ta som deltidsstudier. Det burde absolutt etter min mening vært en del av obligatorisk studie, fordi nesten alt du har å gjøre med som politi innebærer rus og psykiatri eller en kombinasjon av de to»

I tillegg til tegn og symptom, har politiet tatt i bruk wipealyzer. Dette er et apparat som analyserer spyttprøver, og gir en indikasjon på bruk av rusmidler. Denne er derimot ikke 100% treffsikker, ifølge informant 3:

«Jeg opplever at de fleste synes Wipealyzer er en magisk dings som avdekker rus uansett. Men så lærer du og erfarer underveis at det er masse fallgruver i den»

Det er dessverre ikke så mange som har fått Wipealyzer-kurs enda, så mulighetene er ikke maksimert. Informant 5 redegjør for hvor omfattende Wipealyzer er tatt i bruk:

«Normalt er det kanskje en på hvert avsnitt som har kurset, og kanskje ett apparat. Men jeg tror flere kommer til å få det snart. Det er absolutt et stort verktøy som ikke er så kostbart [...]. Jeg tenker at alle burde hatt spyttprøvekurset. Det er ganske mange man ikke klarer å se er ruset, selv om de har brukt rusmidler.»

---

⁶ En teknikk for å kunne avdekke symptomer på ruspåvirkning

⁷ Gir indikasjon på alkoholpåvirkning

⁸ Spyttanalyseverktøy som gir en indikasjon på rusmiddelbruk

3.2.5 Proaktivt eller reaktivt – forebygge eller avdekke?

I strategidokumentet til politiet frem mot 2025, omtaler politidirektør Benedicte Bjørnland forebygging som politiets hovedstrategi:

«Politiet gjør størst nytte for seg dersom den samlede innsatsen bidrar til å redusere forekomsten av kriminalitet [...]. Forebygging er derfor politiets hovedstrategi og skal ligge til grunn for all oppgaveløsning» (Politidirektoratet, 2020b, s. 3)

Politiet skal altså være proaktive ved å forebygge kriminalitet før den skjer fremfor å jobbe reaktivt ved å avdekke kriminalitet mens den skjer eller etter den har skjedd. Alle informanter som har blitt intervjuet er ganske enige om at etterretningen brukes i større grad til å avdekke enn å forebygge.

Informant 4 ble spurt om forebygging av ruskjøring er i bakhodet når de stiller seg opp langs en kjørerute for å avdekke ruskjørere:

«Vi er nok litt sånn som politifolk flest dessverre, at man vil nok heller ha fangst enn å forebygge at de kjører. Det riktige etter skolen vil nok være å ta de på vei inn i bilen»

Informant 1 mener derimot at denne metoden å jobbe på for å avdekke kan forebygge bedre i det lange løp, selv om man lar den ruspåvirkede føreren kjøre et stykke før man stanser han:

«Ved å stoppe dem før de kjører, blir det ikke noen konsekvens ut av det. Ja, du får forebygget kjøringen akkurat der og da, men du får ikke forebygget noe videre i form av førerkortbeslag for eksempel. Og så er det dette med etterretning, hva er grunnen til at vi stopper han før han kjører? Han kan fort lukte lunta at noen har tipset oss om han om vi gjør det slik»

Samtlige informanter ble utfordret på om det er mulig å forebygge ruspåvirket kjøring når det foreligger etterretning på det, før vedkommende faktisk kjører. Det virker som at det er vanskelig å effektivt kunne gjøre dette, og alle støtter seg på at man først må avdekke for å kunne forebygge.

Informant 5 forklarer at en måte å forebygge etter å ha mottatt etterretningsinformasjon er å oppsøke vedkommende og gjøre han oppmerksom på at vi vet om den mulige ruskjøringen, som en slags «advarsel» - men dette er ikke utfordringsfritt:

«Det hadde blitt veldig rart om jeg skulle gått på døren din eller stoppet deg i gårdsrommet ditt og sagt 'Hei, jeg må ta en blåseprøve av deg før du kjører bil. Jeg kjenner deg ikke, vet ikke hvem du er, men vi må blåse'. Det er veldig rart. Da tror jeg det hadde haglet inn med klager til politiet, for å si det sånn»

Informant 2 forklarer at politiet sjelden forebygger i den grad man burde:

«Nei, jeg synes ikke etterretningen blir brukt i noe utstrakt grad til å forebygge slike tilfeller. [...] Forebygging er jo hovedstrategien til politiet, men vi forebygger aldri. Vi har ikke tid. Kanskje det kunne vært en idé når vi får etterretning på at noen kjører ruset at vi tar en telefon og sier at vi vet om det og at vi ikke synes han skal gjøre det»

Han påpeker derimot at å avdekke ruskjøring, forebygger andre ting enn bare ruskjøringen:

«Å ta ruskjørere er litt forebygging i seg selv. Uten tvil så forebygger vi alvorlige ulykker som noen ganger vil involvere andre enn bare den som er ruset»

Det er nevnt tidligere i oppgaven at polititjenestepersoner utvelger seg «mål» som gjør at man øker trykket på enkeltindivid som det foreligger etterretning på at kan kjøre ruspåvirket. Politiet kjører altså veldig ofte innom adressen til vedkommende, og oppholder seg mye i nærområdet. Informant 1 sier at dette kan være en god forebyggende metode for å øke terskelen for at vedkommende velger å kjøre, altså ved å øke den opplevde oppdagelsesrisikoen:

«Det hadde i hver fall jeg tenkt hvis politiet kjørte innom gaten min og jeg var aktuell på ruskjøring. Det er jo noe forebyggende å se politiet i området eller at du vet du blir stoppet, fordi politiet er ute og stopper folk. Det er veldig viktig at vi er synlige og at vi tester folk for rus og ikke bare spør om førerkort. Det er forebyggende tenker jeg. At vi viser at en kontroll er mer enn bare hei, men at vi har fokus på rus»

Så hvilke muligheter har politiet til å forebygge fremtidig ruspåvirket kjøring, etter å faktisk ha avdekket en ruspåvirket fører? Informant 3 forklarer at hele formålet med å avdekke ruskjøring, er å ha bedre muligheter til å forebygge i det lange løp:

«Formålet på sikt er å ta en person tre ganger og få bruksforbud på bilen eller ta bilen inn i beslag».

Det han snakker om i dette tilfellet er altså å inkapasitere den ruspåvirkede føreren, og å forebygge fremtidige lovbrudd ved å gjøre det vanskeligere for lovbrysteren. Men for å kunne bruke disse straffeprosessuelle virkemidlene, er det et krav å først avdekke et lovbrudd. Det er også rettspraksis at en ruspåvirket fører må bli tatt minst 2-3 ganger i løpet av en tidsperiode for å kunne anse det som sannsynlig at lovbruddene kommer til å fortsette, og derfor få bruksforbud på bilen.

Informant 3 fortsetter:

«Det som faktisk fungerer i forebyggende øyemed, er å gi en reaksjon. En ting er å miste førerkortet, men vi har også muligheten til å ta skiltene, nøklene og bilen. For noen vil det være en høyere terskel å dra til naboen for å stjele bilskilt og sette på egen bil for å kjøre, enn det vil være å kjøre til butikken i pillerus»

Rutineaktivitetsteorien (Cohen & Felson, 1979) sier at «mulighet gjør tyv». Den nevner tre punkter som må være til stede for at kriminalitet skal skje: en motivert gjerningsperson, et tilgjengelig objekt, og mangel på voktere (Lie, 2015).

Informant 3 nevner at uten en bil, så er det ikke en mulighet for ruspåvirkede førere å fortsette med lovbruddene. De har altså ikke et tilgjengelig objekt:

«Formålet er å ta bilen til slutt, og da ryker den inn i seks måneder som regel, noe gjerningspersonen må betale for. For mange blir det så dyrt at de velger å selge bilen. Da har de mista muligheten til å ruskjøre på en stund. Da tenker jeg vi har kommet så langt at vi har fått gjort det vi kan gjøre»

De forebyggende tiltakene som er nevnt til nå, er mest individualpreventive tiltak, altså tiltak som retter seg inn mot individet. Men man kan også se på de allmennpreventive tiltakene for å forebygge ruspåvirket kjøring blant befolkningen ellers. Dette kan være store massekontroller, eller å sette inn støtet på steder man vet at ruspåvirket kjøring foregår ved å kontrollere mange biler. Da får man økt den opplevde oppdagelsesrisikoen, og man får fjernet tanken om at det er mangel på voktere. Dette vil ifølge rutineaktivitetsteorien forebygge lovbrudd i stor grad.

Det er også flere konsekvenser ved å bli tatt for ruskjøring, som virker allmennpreventivt.

Informant 4 nevner dette:

«Når du risikerer langt tap av førerkort, 1.5 månedslønn bot og muligens fengsel, da bør det virke. For enkelte gjør det dessverre ikke det»

Hvor effektivt de allmennpreventive forebyggende tiltakene fungerer er også veldig vanskelig å måle ifølge informant 4:

«Det er tingen med forebygging. Man vet aldri når man forebygger mest. Det finnes ikke tall på det»

Kapittel 4 Avslutning

Politiet har veldig begrenset med midler og ressurser, i 2023 var blant annet politibudsjettet på sitt laveste siden 2005 (Johannessen, 2023). Samtidig er tallet på anmeldte ruspåvirkede førere på vei opp, med hele 9754 tilfeller i 2021 (Utrykningspolitiet og Politidirektoratet, 2022).

Det er derfor kritisk å bruke de mest effektive metodene å kunne utføre politiets oppgaver på. Etterretningsstyrt politiarbeid, en form for kunnskapsbasert politiarbeid, viser seg å være veldig treffsikkert og effektivt når det kommer til temaet ruspåvirket kjøring. Men, det må brukes som et hjelpemiddel og ikke som en erstatning for de tradisjonelle arbeidsmetodene.

Etterretningsstyrt politiarbeid mot ruspåvirket kjøring gir oss mange muligheter til å begrense denne formen for kriminalitet, men det er også mange utfordringer.

Det viser seg at det er utfordringer ved å forebygge ruskjøring før den finner sted, og det er vanskelig å kunne forebygge i det lange løp uten å først ha avdekket en ruspåvirket fører. Dersom det blir satt inn ressurser i å anmelde en ruskjører, og at han blir tatt flere ganger, er det derimot mange forebyggingsmuligheter som åpner seg, f.eks. ved bruksforbud.

Våre funn viser at etterretningsstyrt politiarbeid mot ruskjøring i stor grad avviker fra politiets hovedstrategi, som er å forebygge kriminaliteten før den skjer. Det blir lagt mer fokus på å avdekke kjøringen for å forebygge alvorlige ulykker, og for å kunne bruke straffeprosessuelle virkemidler til å forebygge videre kjøring – fremfor å forebygge kjøringen i det hele tatt. Dette gjør at man tillater en mulig ruspåvirket fører å kjøre en strekning før han blir stanset, som åpner opp for noen profesjonsetiske dilemma. Våre funn viser også at etterretningsstyrt politiarbeid kan være en treffsikker og effektiv måte å utføre politiets oppgaver på. Effektivt og målrettet arbeid er avgjørende når politiet allerede har veldig begrenset med ressurser.

Litteraturliste

- Aubert, V. (1985). *Det skjulte samfunn*. Universitetsforlaget.
- Barstad, H., & Glasø, K. (2021). *Kunnskapsbasert Politiarbeid - teori og praksis*. Gyldendal.
- Bjerknes, O., & Fahsing, I. (2018). *Etterforskning: Prinsipper, metoder og praksis*. Fagbokforlaget.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Qualitative Research in Psychology, 3(2). *Using thematic analysis in psychology*, ss. 77-101.
- Cohen, L., & Felson, M. (1979, Aug). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review* (44)4, ss. 588-608.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal Akademisk.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2021, Desember 16). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. Hentet fra De nasjonale forskningsetiske komiteene: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Eggebø, H. (2020). Kollektiv kvalitativ analyse. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 02/2020, 4, ss. 106-122.
- Elden, J. C. (2022, oktober 4). *Strafferettslig bevisbyrde*. I *Store Norske Leksikon*. Elden, J. C. (2022, oktober 4). *Store Norske Leksikon*. Hentet fra Strafferettslig bevisbyrde: https://snl.no/strafferettslig_bevisbyrde
- Finstad, L. (2000). *Politiblikket*. Pax.
- Granér, R. (2004). *Patrullerende polisers yrkeskultur*. Doktorgradsavhandling. Lund: Lunds universitet: Socialhögskolan.
- Granér, R. (2014). Selvstendige sheriffer eller lojale byråkrater: om patruljerende politis yrkeskultur. I P. Larsson, H. Gundhus, & R. Granér, *Innføring i politivitenskap* (ss. 134-152). Cappelen Damm Akademisk.
- Handegård, T. L., & Berg, C. R. (2020, september 29). Kunnskapsbasert politiarbeid – kunnskap til å stole på? *Nordic Journal of Studies in Policing*, Vol 7, utgave 1., ss. 39-60.
- Heivoll, G., & Aadland, E. (2018). *Profesjonsetikk for politiet*. Samlaget.
- Johannessen, A. (2023, mars 20). *Kronikk - Politibudsjettet 2023 er det dårlegaste sidan 2005*. Hentet fra <https://www.politiforum.no/kronikk/politibudsjettet-2023-er-det-darlegaste-sidan-2005/237694>

- Johannessen, A., Tufte, P., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt Forlag.
- Johannessen, A., Tufte, P., & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt Forlag.
- Lie, E. M. (2015). *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Gyldendal Akademisk.
- Nilstad, M. (2005). *Yrkesetikk for politiet (2. utg.)*. Vett & viten.
- Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Olsen, L. N. (2020, desember 21). *Promillegrenser i Norge - fakta*. Hentet fra <https://www.marusfritrafikk.no/lover-og-regler/promillegrensen-i-norge/>
- Olsvik, E. H. (2014). *Vitenskapsteori for politiet; Tenkemåter i kunnskapsstyrt politiarbeid*. Gyldendal Akademisk.
- Oslo Universitetssykehus. (2022, mars 1). *Fakta om rusmiddelgrenser i trafikken*. Hentet fra <https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/rechtsmedisinske-fag/alkohol-og-rusmidler/rusmidler-og-avhengighet/fakta-om-rusmiddelgrenser-i-trafikken>
- Politidirektoratet. (2017). *Plan- og rammeskriv 2018, versjon 1.0*. <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/plan-og-rammeskriv-2018.pdf>: Politidirektoratet.
- Politidirektoratet. (2020a). *Etterretningsdoktrinen for politiet versjon 1.2*. Politiet: Politidirektoratet.
- Politidirektoratet. (2020b). *I forkant av kriminaliteten - Forebygging som politiets hovedstrategi (2021-2025)*. <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/i-forkant-av-kriminaliteten.pdf>: Politidirektoratet.
- Politiet. (u.å.a). *Politiets personvernerklæring*. Hentet fra 14.04.23: <https://www.politiet.no/personvernerklaring/#Om-det-rettslige-grunnlaget-for-politiets-behandling>
- Politiet. (u.å.b). *Politiets nettpatroljer*. Hentet fra 15.02.23: <https://www.politiet.no/rad/trygg-nettbruk/politiets-nettpatrolje/>
- Politiet. (u.å.c). *Rus og ruskontroll*. Hentet fra 16.02.23: <https://www.politiet.no/rad/trafikk/rus-og-ruskontroll/>
- Politi-loven. (1995). *Lov om politiet (LOV-1995-08-04-53)*. Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>.

- Politiregisterforskriften. (2013). *Forskrift om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (FOR-2013-09-20-1097)*. Lovdata:
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-09-20-1097>.
- Politiregisterloven. (2010). *Lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (LOV-2010-05-28-16)*. Lovdata:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2010-05-28-16>.
- Riksadvokaten. (2022, Mai 13). Riksadvokatens brev 13 mai 2022. *Ny høyesterettspraksis om rusavhengiges befatning med narkotika til egen bruk - retningslinjer og veiledning om etterforskning, reaksjonsfastsettelse mv. .*
- Samferdelsdepartementet. (2020-2021). Meld. St. 20. *Nasjonal transportplan 2022–2033*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/fab417af0b8e4b5694591450f7dc6969/no/pdfs/stm202020210020000dddpdfs.pdf>.
- Signal. (2023). *Speak freely*. Hentet fra <https://signal.org/en/#signal>
- Statens Vegvesen, Politiet, Trygg Trafikk, KS, Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet. (2022). *Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei 2022–2025*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/c91632e1e2a84454b72072c5d51bf517/nasjonal-tiltaksplan-for-ts-pa-vei-2022-2025-endelig.pdf>: Regjeringen.
- Støren, I. (2013). *Bare søk! - Praktisk veiledning i å gjennomføre litteraturstudier*. Cappelen Damm Akademisk.
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff (LOV-2005-05-20-28)*. Lovdata:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=straffeloven>.
- Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere*. Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Gyldendal akademisk.
- Utrykningspolitiet og Politidirektoratet. (2022). *Politiets tilstandsanalyse for 2023 - Trafikksikkerhetsarbeid*. <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/up/politiets-tilstandsanalyse-for-2023-trafikksikkerhetsarbeid.docx.pdf>: Utrykningspolitiet.
- Vegtrafikkloven. (1965). *Lov om vegtrafikk LOV-1965-06-18-4*. Lovdata:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1965-06-18-4?q=vegtrafikkloven>.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Godkjenning fra Norsk Senter for forskningsdata

Vurdering av behandling av personopplysninger

Skriv ut 04.12.2022

Referansenummer
514541

Vurderingstype
Standard

Dato
04.12.2022

Prosjekttittel

Politiets arbeid mot ruspåvirket kjøring

Behandlingsansvarlig institusjon

Polithøgskolen

Prosjektansvarlig

Tina Luther Handegard

Student

Anders Bauge, Sølve Steffensen Bendiksen

Prosjektperiode

08.11.2022 - 15.05.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 15.05.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-enderinger-i-meldeskjema>
Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Informasjon om forskningsprosjektet

«*Politiets arbeid mot ruspåvirket kjøring*»

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for dette forskningsprosjektet og hva deltakelse i prosjektet innebærer for deg.

Formål

Vi skal skrive om politiets arbeid mot ruspåvirket kjøring. Vi ønsker å undersøke hvordan etterretning kan påvirke politiets forebyggende- og avdekkende arbeid opp mot dette kriminalitetsområdet.

Planen er å intervju 5-6 personer med forskjellige stillinger innenfor politiet, for å se hvordan anskaffet/mottatt etterretning blir brukt opp mot ruspåvirket kjøring – og hvilke muligheter og utfordringer dette fører med seg.

Vår problemstilling er:

- «*Hvordan kan etterretningsstyrt politiarbeid anvendes for å forebygge og avdekke ruspåvirket kjøring?*»

Intervjuene vil kun bli brukt i vår bacheloroppgave, og ikke til andre formål.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Politiets høgskolen (PHS) er ansvarlig for prosjektet. Veileder på prosjektet er [REDACTED] (førsteamanuensis/veileder ved PHS). Politistudentene [REDACTED] og [REDACTED] er de som gjennomfører prosjektet.

Hvorfor er du inkludert i studien?

I denne studien har vi valgt ut polititjenestepersoner fra forskjellige stillinger innenfor politiet. Dette for å få bredde på intervjuene. Vi ønsker å intervju deg basert på din stilling og geografiske tilsetning, av praktiske hensyn til vår gjennomføring.

Hva innebærer prosjektet for deg?

Deltakelse i studien vil innebære å stille opp til et intervju. Dette vil ta ca. 1 klokke, og tid/sted avtales til noe som er passende for deg. Intervjuet vil bli tatt opp på lyd, men lydopptaket blir destruert så fort intervjuet er blitt transkribert. Intervjuene er anonymiserte, og du vil bli tilbudt en gjennomlesing i etterkant dersom du ønsker det. Vi vil passe på at eventuelle personopplysninger, navn eller hendelser som nevnes i intervjuet blir anonymisert. Spørsmålene vil være åpne, og omhandle din oppfatning av prosjektets tema.

Det er frivillig å delta

Det er helt frivillig å delta i prosjektet. Du kan også når som helst trekke deg, og du trenger ikke å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du velger å trekke deg..

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Personopplysningene dine, herunder navn, stilling og tjenestested, vil bli lagret i et låst skap. Anonymiserte transkriberte intervjuer og selve bacheloroppgaven lagres på privat pc. Det vil ikke være mulig å finne ut hvem som har sagt hva i intervjuene for andre enn oss. Ved en eventuell utgivelse av oppgaven vil ingen intervjuobjekter kunne gjenkjennes. Eneste informasjon som kan

fremkomme er aldersgruppe, kjønn og stilling. Det vil ikke nevnes nøyaktig alder eller hvilket distrikt du jobber i.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er den 15. mai 2023. Etter prosjektslutt vil datamateriale med dine personopplysninger anonymiseres og lydopptak bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Politihøgskolen har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- å protestere
- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer eller å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Politihøgskolen ved veileder [REDACTED]
- Vårt personvernombud: Siri Almås, PHS (personvernombud@phs.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

[REDACTED]
(Veileder/Prosjektansvarlig)

[REDACTED]
Student

[REDACTED]
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i individuelt intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

-----
Signert av (Skriv inn fullt navn og dato under – signatur over)

Vedlegg 3 - Intervjuguide

INTERVJUGUIDE

Innledningsvis i hvert enkelt intervju vil vi be informanten snakke i generelle termer uten å nevne navn. Vi ønsker ikke informasjon om tredjeperson. Dette er heller ikke relevant for problemstillingen vår.

Tema/forskningsspørsmål	Intervjuspørsmål	Evt. oppfølgingspm.
Introduksjon	Formål og bakgrunn Rolleavklaring Taushetsplikt Gjerne kom med eksempler Oppsett i intervjuet <ul style="list-style-type: none"> • Lydopptak • Samtykke • Plan for intervjuet	
Bakgrunnsinformasjon	Hva er stillingen din? Hvor lenge har du jobbet her? Har du hatt andre stillinger i politiet? Noe ekstra utdanning innenfor etterretning?	
Generelle spørsmål	Hva tenker du om politiets arbeid mot ruskjøring? Noe du har jobbet med? Ditt forhold til dette arbeidet? Hva er ditt forhold til etterretning? Hva mener du at det betyr?	

<p>Om bruk av etterretning for å avdekke ruskjøring</p>	<p>Hva tenker du om bruk av etterretning for å avdekke ruskjørere?</p> <p>Kan du fortelle om et oppdrag hvor etterretning ble brukt for å avdekke en ruskjører?</p> <p>Hva gjøres når man har stoppet noen basert på etterretning?</p> <p>Etiske dilemma?</p> <p>Hvordan tenker du at etterretning effektivt kan bli brukt?</p> <p>Har dette endret seg noe de siste årene?</p> <p>Gjør bruken av etterretning det enklere å avdekke ruskjøring?</p> <p>Hva er fordeler/ulempene med hvordan ting gjøres i dag? (med bruk av etterretning)</p> <p>Er politiets kompetanse god nok sånn over-all?</p> <p>Føler du arbeidet er proaktivt eller reaktivt?</p> <p>Kan etterretningen brukes til å forebygge?</p>	<p>Hvordan ble etterretningen anskaffet?</p> <p>Hvordan reagerte bilføreren?</p> <p>Bruk av hjelpemidler? <u>T&S, wipealyzer</u>, noe annet?</p> <p>Muligheter?</p> <p>Utfordringer?</p> <p>Nye systemer?</p> <p>Rusreformen?</p> <p>Noen politisystemer som brukes? Andre systemer?</p> <p>Gjennom forvaltning?</p> <p>Er det vanskelig å forebygge?</p> <p>Få bruksforbud? Vanskelig?</p> <p>Hvordan <u>inncapitere</u>?</p> <p>Hva må gjøres?</p>
<p>Avslutning</p>	<p>Noe du vil tilføye som vi ikke har spurt om?</p>	